

INFORME D'AVALUACIÓ 2019: PLA DE DINAMITZACIÓ DEL PATRIMONI CULTURAL DE TERRASSA

Descripció

El Pla de dinamització del patrimoni cultural de Terrassa¹ planteja una estratègia i una reordenació per apropar el patrimoni històric i artístic a la ciutadania i convertir els recursos existents en elements d'atractivitat cultural. Proposa reordenar els elements patrimonials a partir de dos eixos: un, el de la Rambla, on hi ha el mNACTEC, la Masia Freixa i el Mercat de la Independència; i l'altre, el que marca el traçat de Vallparadís, amb la seu d'Ègara, el Castell Cartoixa i el Centre de Documentació i Museu Tèxtil, i té en compte el potencia de l'eix del Parc de Vallparadís. La reordenació proposa convertir el Castell Cartoixa en el Centre d'interpretació de la Seu d'Ègara, traslladar l'exposició de la història de la ciutat a la Casa Soler i Palet, amb una nova museïtzació que es complementaria amb la Casa Alegre de Sagrera.

Avui aquesta proposta s'amplia amb la creació d'un centre d'acollida de visitants de la Seu d'Ègara- Esglésies de Sant Pere de Terrassa, al *casalot* de Major de Sant Pere 5, edifici de propietat municipal i avui en procés de rehabilitació

Continuen sent vàlides i assumibles la definició que fa del terme patrimoni i de la seva recuperació a Catalunya i Terrassa, on el relaciona amb els plans existents en l'àmbit de la Cultura i el Turisme. També és vàlid avui com incideix en la relació entre el patrimoni cultural i l'economia, la dimensió educativa del patrimoni i la seva contribució a la cohesió social i caldrà revisar i tenir en compte que cal avançar cap a nou model de gestió. Caldrà tenir també en compte les tres línies de treball prioritàries que estableix.

El pla no estableix un període de vigència, així que es pot considerar que serà vigent mentre hi hagi la voluntat política de mantenir les línies de treball fixades com a estratègiques o s'estableixi una nova ordenació i siguin vigents algunes de les accions que proposa, s'ampliïn o se'n facin de noves sempre mantenint la línia de dinamitzar i apropar el patrimoni històric i artístic a la ciutadania.

Període d'avaluació i metodologia utilitzada pel seu seguiment:

¹ Es pot consultar al web municipal:

https://www.terrassa.cat/documents/12006/294403/38.Pla_Dinamitz_Patrimoni_18feb15.pdf/410382ffc7ea-45a4-a283-a57010f784de

El pla es va aprovar el febrer del 2015 i tenim una primera avaluació feta a final de mandat². Per aquest es faran avaluacions anuals, així el present informe correspon a l'any 2019, apuntant alguns aspectes i tasques d'aquests primers mesos del 2020.

El Pla continua integrat en l'Àrea de Projecció de la ciutat donant continuïtat a la missió de situar Terrassa com a capital cultural, comercial, esportiva, universitària i turística, i projectar-la al món com una ciutat dinàmica, atractiva i innovadora. Per aconseguir-ho, els serveis que la integren treballen de manera coordinada, potenciant els recursos patrimonials, les activitats i els esdeveniments que es duen a terme al llarg de l'any.

En l'inici del mandat, continuem treballant en base a les línies estratègiques i objectius fixats pel pla i aquesta és la primera avaluació que se'n fa.

Des de la direcció es valora que caldrà treballar colze a colze, en paral·lel i compartint objectius amb la revisió que ja ha començat amb el lideratge del Servei d'urbanisme, del Catàleg d'edificis de valor patrimonial i artístic subjectes de protecció - l'actual catàleg data l'any 1983 - i també del nou Pla de Museus – l'actual és de 1989 – que el Servei de Cultura té entre els seus objectius per aquest mandat. La direcció del Pla participarà en les diferents comissions que es crearan al respecte.

La metodologia utilitzada per fer el seguiment ha consistit en:

- 1- Elaboració d'informes per part de la direcció de programes.
- 2- A partir de juliol de 2019, s'incorpora, retornant de la seva excedència, la persona que ocupa la direcció del Pla de difusió del Patrimoni. Es reprèn la seva participació en les diferents tasques des de les comissions, treball en publicacions i els diferents projectes en marxa. La celebració de reunions quinzenals amb la direcció de l'Àrea Projecció de la Ciutat per fer el seguiment de les tasques realitzades per la direcció del programa. S'ha fet una reunió de presentació del pla i d'estat de la qüestió amb el tinent d'alcalde de l'Àrea . També amb la regidora de Cultura, on es va plantejar la posada en marxa d'una comissió específica de seguiment del Pla i la seva adaptació a les noves realitats emergents i les propostes genèriques que estableix el Programa de Govern 2019-2023.

Actuacions realitzades

² Es pot consultar al web municipal: <http://governobert.terrassa.cat/transparencia/cultura-innovacio-i-projeccio-de-la-ciutat/>

Les línies de treball prioritàries que estableix el pla i que són:

- 1) Actualitzar, dinamitzar i apropar el patrimoni històric i artístic a la ciutadania
- 2) Convertir els recursos patrimonials en elements d'atractivitat cultural i turística basats en la qualitat i l'excel·lència.
- 3) Treballar aquests recursos culturals per tal de convertir-los en veritables productes turístics i pols d'atractivitat

Aquestes actuacions han estat coordinades per la direcció de l'Àrea de Projecció de la ciutat i desenvolupades, en funció de la seva tipologia, per la direcció del Pla de dinamització del patrimoni cultural i pels serveis municipals de Cultura, Turisme, Projecció de la ciutat, Patrimoni i Projectes i Obres. També ha col·laborat el servei de Relacions Europees i Internacionals per a la projecció exterior de la Seu d'Ègara, així com els serveis de Premsa i de Comunicació per a les accions relacionades amb la difusió.

1) Actuacions vinculades a la línia de treball prioritària 1 “Actualitzar, dinamitzar i apropar el patrimoni històric i artístic a la ciutadania”.

El Pla de dinamització proposa per a aquesta línia una reordenació dels recursos existents, acompanyada d'una actualització, atenent que el Pla General de Museus d'Àmbit Local de Terrassa és de 1989 i l'exposició permanent ubicada al Castell Cartoixa de Vallparadís és de l'any 1994. La proposta consisteix en ubicar el museu de la ciutat a la Casa Soler i Palet i que el Castell Cartoixa aculli el Museu de la Seu d'Ègara, amb l'objectiu, entre d'altres, d'actualitzar i modernitzar la museïtzació de 1994.

En aquests moments tenim els resultats de l'estudi encarregat a l'empresa *Artimetria* (2017) i del projecte bàsic arquitectònic de la Casa Soler i Palet (2018) Comptant amb els estudis i fent la valoració de les actuacions realitzades en el passat mandat, les que s'estan fent en aquest inici i sobretot, la valoració de les possibilitats de dur a terme les principals propostes del Pla, es va decidir incorporar en el programa de Govern un eix per a la revisió del Pla de dinamització.

Quant a la Seu d'Ègara es planteja, en compte un estudi i la proposta feta per la direcció del programa en un informe de finals de 2017, la proposta de reconvertir el Casalot del Carrer Major 5 en Centre d'acollida de visitants, per tal de cobrir un dels dèficits del conjunt: uns espais on

acollir els visitants i on aquest tinguessin un espai d'exposició i botiga dels materials culturals i turístics referents a la Seu. També el de tenir un bar restaurant pròxim a disposició dels visitants, però també com un punt de dinamització de l'entorn, la plaça Mossèn Homs i el barri en general. Alhora es podrien habilitar sales plantes superiors un espai d'exposició de les peces més significatives per a la interpretació i coneixement del conjunt monumental de la Seu d'Ègara – Esglésies de Sant Pere de Terrassa, algunes de les quals tenim avui als magatzems, com ara els retaules barrocs.

A començaments d'aquest any, seguin el que diu el Pla de Mandat, es decideix iniciar la redacció del pertinent projecte, com un recurs per potenciar la Seu d'Ègara a nivell turístic i cultural, amb motiu de la candidatura a Patrimoni mundial. Ho està fent el Servei de Projectes i Obres, amb la col·laboració dels serveis de Cultura, Turisme i Projecció de la ciutat i els programes Projectes Audiovisuals i Programa de difusió del Patrimoni Cultural i Museístic. Inclou la revisió de la visita amb la incorporació a aquesta d'un nou mapatge, una vídeo projecció in situ de les pintures del segle VI de l'absis de Santa Maria.

Seguint l'objectiu de dinamitzar i acostar el patrimoni a la ciutadania, donant continuïtat a accions del passat mandat i en estreta col·laboració amb els serveis de Cultura i de Turisme d'acord al seu pla de treball s'elabora un proposta de treball per a l'actualització i millora de la visita a la Masia Freixa (setembre de 2019). Planteja la redefinició dels objectius, l'elaboració de materials complementaris i de suport per a les guies, com ara plafons explicatius, un vídeo introductor i elements visuals per a mostrar al llarg del recorregut. Així com la unificació i redacció dels discurs explicatiu, avui per a avui diferent per a les diferents persones que el duen a terme les visites. Tot plegat basant-nos en els nous materials didàctics que reproduïen el mobiliari original de la masia, dibuixos, fotografies, documents, ... i nous coneixement fruit d'elles investigacions realitzades durant l'elaboració del conveni amb la família Freixa.

Es continua treballant en la col·lecció "Els Quaderns del Museu" . S'ha elaborat i acabat i ja està publicat en format pdf i accessible en la web municipal el dossier didàctic, el dedicat a les visites escolars, del Quadern del Convent de Sant Francesc, el número 4 de la col·lecció Dossiers Didàctics del Museu. Hi ha la voluntat d'editar-lo en paper més endavant, en funció de les disponibilitats econòmiques.

Està elaborat el quadern número 5 de la col·lecció "Quaderns del Museu", dedicat a la Seu d'Ègara, resta pendent de dotació econòmica per a la seva impressió.

Està també en al fase final de la seva elaboració, el corresponent quadern didàctic, que seria també el número 5 de la col·lecció. Resta pendent la recerca d'algunes fotografies, l'elaboració d'algunes il·lustracions, el tancament d'alguns exercicis, la correcció lingüística i la maquetació.

Estem treballant en el quadern de difusió dedicat a al Masia Freixa, seria el número 6 de la col·lecció. Tenim fet l'índex i s'està encara duent a terme la investigació documental (la d'arxiu, però també la de documentació oral i familiar) i fotogràfica. En paral·lel treballem en la primera redacció i el la il·lustració, amb el dibuixant Jesús Gómez, amb qui hem col·laborat en els darrers quaderns. Estem fent també el guió del quadern didàctic.

S'ha col·laborat en l'elaboració del vídeo de visita per discapacitats auditius que complementa la maqueta per a invidents de la Seu d'Ègara.

2) Actuacions vinculades a la línia de treball prioritària 2 “Convertir els recursos patrimonials en elements d'atractivitat cultural i turística basats en la qualitat i l'excel·lència

Per assolir la qualitat i l'excel·lència, el pla estableix, entre d'altres, que cal oferir en les millors condicions un patrimoni històric que pertany a tothom. Per això, en aquest mandat s'ha treballat conjuntament amb els serveis de Projectes i Obres i de Patrimoni de l'Ajuntament de Terrassa per a la realització d'obres de millora i/o de rehabilitació, algunes de les quals han comptat amb suport econòmic d'altres administracions. Concretament l'any 2019, s'han portat a terme les següents actuacions:

Casa Alegre de Sagrera:

- Sostres soterrani Casa Alegre (any 2019): 65.000€
- Actuacions a la coberta de la Casa Alegre (any 2019): 101.699,11€

Castell Cartoixa de Vallparadís:

- Redacció del projecte de consolidació i reforma (any 2019): 18.016,90€

Masia Freixa:

- Redacció del projecte de rehabilitació per part dels serveis tècnics del servei de Projectes i Obres. Per facilitar l'execució de les obres s'ha dividit el projecte en quatre fases:
 - Fase 1: actuacions en fusteries exteriors i reparacions estructurals necessàries.
 - Fase 2: urbanització de l'espai exterior. Contempla la millora de la xarxa de sanejament de la masia i pintarà la façana de l'edifici.
 - Fase 3: obertura d'una finestra que permeti contemplar les encavallades de fusta de l'antiga coberta i actuacions complementàries.
 - Fase 4: està destinada a actuacions de millora de la torre de la masia i la sala de dipòsits.

Pressupost total previst: 445.852,52 €

A partir de desembre de 2019, s'està redactant el projecte de rehabilitació i d'adequació dels espais interiors ja tenint en compte la futura museïtzació parcial de la Masia Freixa, en podem dir la Fase 5. Es treballa en l'avaluació dels costos que implica el trasllat i la necessària restauració del mobiliari a cedir per part de la Família Freixa. Aquesta consistirà en la desinfecció dels mobles, la neteja, polit envernissat de superfícies i la fabricació d'alguns elements malmesos o deteriorats per l'ús. També la previsió de la logística de tot plegat, que inclou la previsió de llogar nous espais de magatzem guardar i fer la feina de restauració. El pressupost aproximat estava pràcticament acabat a mitjans de març del 2020, quan crisi del Covid19 atura l'activitat i el contacte amb les empreses especialistes en les diferents tasques, tan bon punt recuperem una certa normalitat la feina es podrà completar en un breu espai de temps.

S'està treballant una proposta que s'adeqüi als criteris establerts en anteriors convocatòries de subvencions de la Generalitat, i fem seguiment de totes les línies d'ajut per a la rehabilitació de patrimoni cultural amb la voluntat d'aconseguir els recursos necessaris per a la seva execució.

A maig de 2020, hem tingut coneixement que la Generalitat estudia la possibilitat d'incloure la Masia Freixa en el catàleg de Bens Culturals d'Interès Nacional – BCIN – la qual cosa significaria un salt endavant molt important, permetent l'accés a noves subvencions. Estem pendents de la demanda de col·laboració amb els tècnics que treballin l'expedient per aportar tota la informació necessària.

Sala Muncunill:

- Projecte de rehabilitació de les llanternes Fase 1 (any 2019): 250.000€
- Projecte de rehabilitació Fase 2.1 (any 2019): 100.000€

Condicionament Terrassenc:

Al llarg del mandat anterior des del Pla es va estar treballant en el desenvolupament del futur projecte d'ús de l'equipament. Aquest projecte planteja el repte de fer compatible l'ús per part d'entitats de la ciutat pertanyents a diferents àmbits culturals, com ara cultura popular d'arrel tradicional, circ, pessebrisme, ... que també comparteixen edifici amb L'Andana, equipament de caràcter social adreçat a persones sense sostre.

Es va fer una planificació per fases del projecte de rehabilitació, prioritzant l'adequació de la planta baixa/soterrani com a espai de tallers i de magatzem. El projecte es va redactar des de Projectes i obres amb la participació de la Comissió de seguiment del Condicionament (formada per personal tècnic i representants d'entitats de cultura popular de la ciutat). També es van visitar altres equipaments dedicats a la festa i la cultura popular a Tarragona, Barcelona i Granollers.

Al llarg del 2019, es van portar a terme dos projectes d'obres en l'equipament, així com la redacció del projecte executiu corresponent a la Fase 2, que inclou l'adequació dels espais lliures de la primera planta. Aquest projecte s'està acabant de redactar a principis de 2020.

Quant a les obres realitzades es detallen les següents:

- Adequació soterrani com a espai de tallers i magatzem (any 2019): 238.538,47€
- Projecte executiu nova coberta nau corresponent a L'Andana (2019): 92.083€.

Les obres d'adequació del soterrani ja han finalitzat i s'està treballant la proposta de cessió amb la Coordinadora d'entitats de Cultura Popular d'arrel catalana.

Mercat de la Independència:

- Redacció projecte actuacions de reforma i millora (any 2019): 100.000€

Edifici del C/Major de Sant Pere, nº5:

El també anomenat "casalot" és en realitat el conjunt de dues cases de propietat municipal que fan cantonada amb la Plaça del Rector Homs i té una paret mitgera qualificada d'interès patrimonial dins del Pla Especial del Conjunt Monumental de les Esglésies de Sant Pere de Terrassa.

- Redacció del projecte executiu i direcció facultativa: 14.036€
- Projecte de rehabilitació bàsica de l'estructura i coberta de l'edifici: 220.036€

Tal com hem explicat més amunt, Aquest edifici es convertirà en un Centre d'acollida per als visitants de la Seu d'Ègara i, per a aquest motiu es van elaborar per part de Projectes i obres - en coordinació amb els serveis de Turisme, Cultura - uns primers plànols i dibuixos que havien de servir com a referència per a la redacció del projecte executiu.

Actualment s'està redactant el projecte executiu per part del Servei de projectes i obres i amb la col·laboració de les direccions del Pla i del Museu de Terrassa. Hi una comissió de treball amb les direccions de l'àrea, de cultura i de turisme.

3) Actuacions vinculades a la línia de treball prioritària 3 “Treballar aquests recursos culturals per tal de convertir-los en veritables productes turístics i pols d'atractivitat”.

El Pla de dinamització del patrimoni, quan desenvolupa aquesta línia de treball, fa menció al treball col·laboratiu per avançar en un canvi de model que ha de portar al Clúster de Patrimoni Cultural impulsat per l'Ajuntament. En aquest sentit, s'ha continuat treballant amb d'altres institucions amb patrimoni a la ciutat, cal destacar la participació en la “Taula de Treball de Producte Turístic”, espai de col·laboració entre l'administració i més d'una trentena d'empreses, entitats i institucions.

A banda de totes les actuacions realitzades pels serveis de Cultura i de Turisme (i que es poden veure a l'informe d'avaluació del Pla Estratègic de Desenvolupament Turístic de Terrassa), cal destacar les novetats impulsades amb l'objectiu de dinamitzar el patrimoni, especialment amb la Fira Modernista, la Seu d'Ègara i la Masia Freixa.

Cal afegir que en la mateixa línia està el treball esmentat i descrit anteriorment com a Fase 5 de les propostes per a la Masia Freixa (i que no repetirem aquí), que inclouen en el projecte els requisits establerts per la Generalitat per accedir a les subvencions ordinàries de foment del turisme i altres en funció de la data d'aprovació de la Masia com BCIN.

Fira Modernista:

La Fira Modernista, esdeveniment festiu que posa el patrimoni i *l'art nouveau* a l'epicentre de la ciutat, és un potent recurs cultural que ha crescut encara més aquest mandat com a autèntic producte turístic. La Fira compta des de 2018 amb una tècnica que en porta la direcció

executiva, està ubicada a la Masia Freixa. Les actuacions específiques que s'han desenvolupat directament relacionades amb el Pla de dinamització i aquesta línia de treball són:

- El 2019 s'ha dedicat la Fira Modernista a la fotografia i el primer cinema, per tal d'alinejar-la amb les propostes globals de promoció de l'audiovisual, el cinema i la imatge en general que fa la ciutat. També amb la nominació dom a ciutat del cinema, ciutat creativa de la UNESCO. Per tal d'incentivar la seva projecció internacional, es va convidar a la ciutat de Riga a participar-hi.
- Amb la crisi del Covid19, l'edició del 2020 ha estat una edició exclusivament virtual, encara que ha tingut un èxit i participació molt considerables. Per al proper any, 2021, es mantindrà el tema principal de l'esport, que s'havia elegit per al 2020 i que finalment no s'ha pogut celebrar en el format habitual.

Seu d'Ègara – Esglésies de Sant Pere de Terrassa:

Les actuacions desenvolupades han tingut com a principal finalitat donar a conèixer aquest conjunt monumental al món, amb un impuls de les accions de cara a l'exterior per augmentar el seu coneixement i el nombre de visitants.

De les diferents actuacions del 2019 cal destacar:

- Celebració a Terrassa d'una de les sessions de les XVIII Jornades de Bizanci, organitzades per la *Sociedad Española de Bizantinística*, amb la participació d'experts d'arreu del món.
- Tal com s'ha explicat anteriorment, un cop fetes les obres de consolidació del casal del C/ Major de Sant Pere, nº5, futur Centre d'acollida de visitants de la Seu d'Ègara (equipament cultural a l'entorn de la Seu d'Ègara amb espais per a exposició, tallers, botiga i punt de restauració), es treballa en el projecte executiu
- Des de la direcció del Pla es col·labora i continuarà col·laborant en la candidatura de la Seu a Patrimoni de la humanitat de la UNESCO. De fet, la publicació dels quaderns de difusió i didàctic és una actuació que creiem que la reforça. A l'igual, que la pròpia creació del Centre d'acollida ho fa. En la mateixa línia està la publicació del llibre de Carles

Sánchez, responsable tècnic de la candidatura, sobre Tomàs Bequet que havia de ser un dels puntals de l'any Bequet, programat per enguany i posposat per al proper 2021.

Masia Freixa:

Després de la rehabilitació de les cobertes, es va elaborar el projecte de rehabilitació integral en 4 fases i actualment, s'està fent el que s'ha descrit anteriorment com a Fase 5 de les propostes per a l'interior (i que no repetirem aquí), que inclou l'adequació als requisits establerts per la Generalitat per accedir a les subvencions ordinàries de foment del turisme, i a d'altres que es puguin convocar en funció de la data d'aprovació de la masia com Bé Cultural d' Interès Nacional, BCIN.

Terrassa, 22 de maig de 2020

Joan Coma i Ainsa
Director del Programa de difusió
del Patrimoni Cultural i Museístic.